

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ САМОВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Кузнецова О.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти

та освітнього менеджменту

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

м. Харків, Україна

За сучасних умов розвитку демократичного суспільства триває модернізація системи освіти, що позначається суттєвими змінами в педагогічній теорії та практиці. Однією з важливих умов модернізації є підготовка майбутніх учителів та їхнє подальше професійне вдосконалення [5]. Підготовку до професійно-педагогічної діяльності слід розглядати так: як процес підготовки, тобто навчання й виховання студентів у ЗВО, та як результат підготовки, тобто їхню готовність до професійно-педагогічної діяльності (рівень оволодіння студентами професійними знаннями, уміннями й навичками, формування в них професійних компетентностей) [3].

Проблема самовиховання й саморозвитку особистості за сучасних умов є актуальною не тільки для майбутнього спеціаліста, а більшою мірою – для школярів, які роблять тільки перші кроки в процесі пошуку відповіді на запитання, як перевести особистісні досягнення на новий якісний рівень? Саме тому майбутній учитель повинен докласти максимум зусиль для формування готовності до організації самовиховання учнів, щоб стимулювати їхнє особистісне зростання і створити траєкторію розвитку особистості на перспективу.

Майбутній учитель є реалізатором державної політики щодо розвитку й формування майбутнього покоління. Від рівня підготовки залежить його професіоналізм і якість професійної діяльності. Важливого значення в особистісному становленні майбутнього педагога набуває власне

загальнопедагогічна підготовка як складова всієї системи професійної підготовки [3].

Питання професійно-особистісних якостей учителя неодноразово порушувалося в історії й теорії педагогіки, педагогічної психології. У наукових працях А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського, С.Т. Шацького та інших виокремлюються такі якості, як доброчесність, вимогливість, добросердя, чуйність, якими визначається чітка професійна позиція вчителя [4; 9].

Особистісні якості вчителя стають ніби моральним ідеалом для учнів, тому завдання вчителя – критично ставитися до себе, постійно прагнути до морального самовдосконалення. Постійно спілкуючись із учителем, школярі привчаються критично ставитися до себе, усвідомлюють власні помилки, поцінують власні вчинки та поведінку. Індивідуально-особистісні особливості педагога, спеціальні знання, уміння й сама суть професійної праці надають першорядний вплив на його учнів, і досягаються найпозитивніші результати.

На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури ми визначили такі професійні якості особистості вчителя, необхідні для організації процесу самовиховання молодших школярів: толерантність, гнучкість, комунікабельність, доброта, гуманізм, любов до дітей, педагогічний такт, оптимізм, спостережливість, ерудиція, самокритичність, повага до особистості.

Під готовністю до виконання професійних обов'язків розуміється наявність певної теоретичної бази знань. Знання – це сукупність ідей, теоретичного оволодіння предметом [6]. Знання, за твердженням В. А. Сластьоніна, як основний елемент змісту освіти – це результат пізнання дійсності, законів розвитку природи, суспільства й мислення [8].

Оволодіння студентами знаннями теоретичних основ сучасної педагогічної науки, сприяє формуванню спроможності осмислювати педагогічну дійсність із посиленням на загальнолюдські гуманістичні цінності, спроможності приймати оптимальні рішення відповідно до педагогічних закономірностей процесу навчання й виховання; завдяки цьому закладаються

основи для розвитку педагогічного мислення, для становлення індивідуального педагогічного світогляду студентів та їхньої професійної позиції, що необхідно і для організації самовиховання молодших школярів; у зв'язку з цим під час професійної підготовки майбутнього фахівця орієнтують на засвоєння достатнього обсягу знань про самовиховання, стимулюють самовиховання, формують уявлення про значущість самовиховання для вдосконалення особистості молодшого школяра, необхідність знань про вікові й індивідуальні особливості; про суть завдань, змісту, основних шляхів і засобів самовиховання дітей молодшого шкільного віку; передумов самовиховання; основних етапів самовиховання, форм і методів роботи з батьками учнів щодо залучення їх до організації процесу самовиховання молодших школярів.

Теоретичною підготовкою до майбутньої діяльності щодо організації процесу самовиховання молодших школярів передбачається формування творчої індивідуальності педагога – від накопичення й переосмислення знань до впровадження елементів творчості в процес вирішення педагогічних завдань.

Наукові знання є необхідною, але недостатньою умовою підготовки студентів до організації самовиховання молодших школярів.

Зміст практичної готовності майбутніх учителів до організації процесу самовиховання молодших школярів полягає в уміннях і досвіді, набутому в процесі основних видів діяльності студентів.

За організації процесу самовиховання молодших школярів передбачається вдосконалення комунікативних умінь студентів, а також – умінь саморегуляції власної діяльності, почуттів і поведінки в системі стосунків із дітьми. Щоб організувати цей процес, необхідно постійно аналізувати його перебіг і результати – цьому сприяють вироблені аналітичні вміння.

Психолого-педагогічна підготовка спрямована на формування й удосконалення в майбутніх учителів навичок і вмінь аналізувати та прогнозувати вчинки дітей, правильно і об'єктивно їх оцінювати, застосовувати

педагогічно продумані методи і прийоми взаємодії зі школярами – це база знань для організації процесу самовиховання молодших школярів.

Студенти в процесі підготовки до процесу самовиховання молодших школярів, оволодіваючи необхідними знаннями, уміннями й навичками, повинні усвідомлювати, що сам процес самовиховання протікає в кілька етапів і в молодшому шкільному віці самовихованню властива пропедевтичність.

Отже, проблема підготовки студентів педагогічного закладу вищої освіти до процесу самовиховання молодших школярів є частиною загальної проблеми педагогічної освіти, яку необхідно розв'язувати в процесі навчання студентів у виші. Студенти педагогічних освітніх закладів мають можливість ознайомитися з безцінним досвідом видатних педагогів і психологів, запозичити певні методи та прийоми з метою їх подальшого запровадження в професійній діяльності.

Література:

1. Галузинський В.М. Самовиховання та самоосвіта школярів. - К., 2001. - 148 с.
2. Главацька О.Л. Основи самовиховання особистості: Навчально-методичний посібник. – Тернопіль, 2008. – 206 с.
3. Денисенко В.В. Формування професійно-педагогічних ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкових класів / В.В. Денисенко // Почат. шк. – 2002. – № 3. – С.25-26.
4. Макаренко А.С. Методика организации воспитательного процесса. Сочинения. Т. 5. - М., 1960.- С. 96 - 114.; Сухомлинский В.А. Сто советов учителю // Избр. произв.: В 5 т. Т. 2, - С. 447-698.]
5. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К.: Шкільний світ, 2001
6. Подласый И.П. Педагогика начальной школы. Учеб. пособие для студ. пед. колледжей. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. - 400 с.
7. Рогов Е.И. Личность учителя: теория и практика. - Ростов-на-Дону: Изд-во «Феникс», 1996. - 512 с.

8. Слостенин В.А., Исаев И.Ф., Мищенко А.И., Шиянов Е.Н. Педагогика / Под ред. В.А.Слостенина. - М.: Академия, 1997.- 576 с.
9. Сухомлинський В.О. Виховання і самовиховання/ Збірник творів у 5-ти т. - Т.5. - С.229-239.
10. Фіцула М.М. Педагогіка : навч. посіб. / М.М. Фіцула. – 3-тє вид., стер. – К. : Академвидав, 2009. – 560 с.
11. Хрестоматія з педагогіки вищої школи : Навчальний посібник / Укладачі : В.І. Лозова, А.В. Троцко, О.М. Іонова, С.Т. Золотухіна. За заг. ред. В.І. Лозової. – Х. : Віровець А. П. «Апостроф», 2011. – 408 с.